

rúsödő leletanyag valószínűleg eredeti helyzetben került elő.

A korábbi tapasztalatokkal ellentétben a fő lelőhelytől délnyugatra szintén találtunk szórványosan leleteket. A vadles vonalától mintegy 30, a földúttól 20 méternyire egy andezitből készült „szakóca”-szerű eszközt, hidrokvarcit és andezit retusált szilánkot, illetve egy üveges kvarcporfírból és egy obszidiánból készült pattintékot gyűjtöttünk, a magasabban fekvő plató ÉNy-i részén pedig egy kvarcporfírszilánkot találtunk. A terület nagy részén azonban újkőkori a leletanyag (hüvelykköröm alakú vakaró, friss obszidián mikropenge stb.).

MARKÓ ANDRÁS

153. Göd, Bócsaújtelep

(MRT 9. k. 1/6 lh.)

(Pest megye) Ró

A Bócsaújtelep mellett fekvő, kitűzési stádiumban megakadt késő római erődépítkezés régészeti kutatása 2003-ban egy újabb torony teljes feltárására irányult. A felszín kiemelkedése és a kiszántott nagyszámú törmelék alapján már korábban feltételezni lehetett egy újabb torony meglétét az erőd ÉK-i falszakasza mentén, a 039/67, 039/68 hrsz. telkeken. Az első kutatóárokokkal (26 sz.) ezt a tornyot jelző kiemelkedést metszettük át, amelyben két helyen elő is kerültek a toronyfal külső síkjába rakott kősorok. Ezt követően a kutatóárok két oldalán 2-2 szelvényt (27-30 sz.) nyitottunk a torony teljes feltárása céljából, amelyek az alábbi eredményeket hozták.

A II. sz. kerek alaprajzú torony építése – a 2001-ben kutatott I. sz. toronyhoz hasonlóan – a rögzített alaprajzi kitűzés stádiumában megakadt, és még az alapok kiásására sem került sor. A torony ÉK-i oldalán megtaláltuk az ÉK-i irányba kiinduló erőd fal köveivel és élükre állított falazótéglákkal kijelölt külső és belső falsíkját. Az erőd fal toronyba való csatlakozási pontjánál a toronyfal vonalába rakott kősor – ellentétben az I. sz. toronynál tapasztaltakkal – megszakad. A torony másik, DNy-i oldalán már nem folytatódott az erőd fal kijelölése, ugyanis nemcsak teljesen hiányoznak az erre utaló régészeti jelenségek (két kiásott, 30 cm széles, párhuzamosan futó árok, bennük kő- és téglatöredékekkel), hanem magának a toronynak a kitűzését sem fejezték be, annak ellenére sem, hogy a munkának kétszer is nekifutottak. Az I. sz. és a tőle több mint 150 m-re fekvő II. sz. torony között tehát – a légi felvételen tapasztalható alaprajznak megfelelően – bizonyíthatóan nem történt meg még az erőd fal vonalának a kijelölése sem. A 2003-ban kutatott II. sz. tornyot kétszer próbálták meg kitűzni, azonban egyik alkalommal sem sikerült azt befejezni. Először a torony teljes külső falsíkjának vonalában kiásták a 30 cm széles árkot, azonban az árok köveivel és téglákkal való kitöltése megakadt a körív felénél. Ezek után egy 10 cm széles és igen mély „árokkal” újra köröztek, s ezt a vonalat elkezdték szélesíteni, majd ebbe köveket

pakolni. Egy negyed körívnél azonban ez a próbálkozás sem jutott tovább. Az ásatás alatt még két kutatóárok feltárására jutott idő, amelyekkel az erőd fal vonalát sikerült tisztáznunk a II. sz. toronytól ÉK-irányban.

Az ásatás leletanyaga idén is a bélyeges téglákra korlátozódott, amelyek – a korábbi évekhez hasonlóan – vagy az OFARN csoportba sorolhatók vagy a *legio X gemina magister figlinarium*ait nevezik meg.

MRÁV ZSOLT

154. Gödöllő, Dózsa György út

(MRT 13/3 k. 10/33 lh.)

(Pest megye) Sza, Á

2003. július 7. és 15. között próbafeltárást végeztünk a Szil-háti-dűlőben, a Dózsa György út mellé tervezett áruház helyén. Az áruház a város ÉNy-i szélén, a Rákospatak mellékpartja melletti dombon épül, ahol korábban a topográfiai terepbejárásakor szarmata és Árpád-kori települést jelző cserepek kerültek elő.

A próbafeltáráson 4,5 ha nagyságú építési területen 18, ÉNy-DK-i irányú, 1,5 m, illetve 2 m széles, 100-140 m hosszú gépi kutatóárkot ástunk. Ezekben a felső humuszos homokréteg eltávolítása után szarmata település objektumai kerültek elő: túlnyomórészt gödrök, különböző szélességű árokrészletek, továbbá két ház és egy kemence foltja. A foltokból szürke, korongolt kerámiát, valamint kézzel formált edények töredékeit bontottuk ki.

Az objektumok jól körülhatárolhatóan egy kb. 1 ha nagyságú területen, a domb tetején és a domb lejtő felső részén koncentrálnak.

Az ősz folyamán megelőző feltárást végeztünk, 21 559 m² nagyságú területen összesen 141 objektumot tártunk fel. Túlnyomó többségük a szarmata településhez tartozó verem, illetve hulladékgödör, de vannak árokrészletek, 5 épület, egy kemence és egy sír is. A 90-90/a gödör füstölőként működhetett: az egymástól 1 m távolságra fekvő gödröket 35 cm széles, föld alatti kürtő kötötte össze.

Az épületek közül lakóház volt a 68. számú: földbe mélyített, 3×3,50 m nagyságú, a négy sarkában oszlophelyek, K-i sarkában kis kemence vagy kövekkel körberakott tűzhely helyezkedett el. A többi épületben tüzelőhely nem volt, ezek inkább gazdasági célt szolgálhattak.

A 43. számú, téglalap alakú, földbe ásott épület betöltésében zsugorított helyzetű, Ny-K-i tájolású csontváz feküdt; a lábánál két kézzel formált fazék volt.

A szarmata leletanyagot szürke, jól iszapolt, korongolt, valamint kézzel formált, rosszul kiégetett, durva kerámia alkotja, több gödörből sigillata töredékek is előkerültek. Néhány kvád cserép színesíti a leletanyagot. Különleges lelet a 113. gödörben talált, ólomból vagy ónból készült kis csüngő.

Az 52. és a 71. számú árokban, valamint a 74. és a 84. számú gödörben – a szarmata leleteken kívül – hul-

lámvonal-, illetve párhuzamos vonalköteggel díszített cserepek voltak, amelyek a kora Árpád-korra keltezhetők.

A leletek a váci Tragor Ignác Múzeumba kerültek.

KŐVÁRI KLÁRA

155. Gyál, 3. számú lelőhely

(Pest megye) B, Á

Az M0 autópálya Pest megyei szakaszának építését megelőző régészeti feltárás során az M5 autópálya és az M0-4 főút csomópontja közti szakaszon, valamint a 4. sz. főút – Vecsést és Üllőt elkerülő – nyomvonalán dolgoztak 2003. március és november között a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársai. Geodéta Szánthó Dániel, térinformatikus Zoltán S. Péter vezetésével Progli Szabolcs és Tóth Károly. A teljes feltárás koordinátora: Tari Edit.

A lelőhely az M5 autópálya gyáli leágazásánál elterülő dombot foglalja magába. 2003-ban az autópályától Ny-ra eső – mintegy 90 000 m²-en elterülő – dombhát és domboldal kutatását végeztük el, melynek során felszínre került a 2002-ben az út mindkét oldalán feltárt település D-i, DNy-i széle.

Az idei munkálatok során napvilágot látott – az összesen 55 régészeti objektum között – 5 Árpád-kori földbe mélyített lakóház, melyek közül egy a dombhát legmagasabb részén, 4 pedig attól mintegy 400 m távolságban helyezkedett el. A házakon kívül a domb nyugati lankáján számos árkot találtunk, melyek többsége – a néhány Árpád- és bronzkori kivételével – leletek hiányában nem volt keltezhető. A házak közelében több szeméttároló gödört is feltártunk.

A lelőhely objektumainak leletanyaga (bekarcolt csigavonalas, hullámvonalas, hullámvonal-köteges, beszurkált, körömbenyomkodásos, rádlis díszítésű, szürke fazekak, fehér kerámia, cserépbogrács, palack, „bécsi fazék” stb.) arra utal, hogy az egykori falu a 11–14. század között volt lakott. Árpád-kori leletkörnyezetben találtuk a korszakban egyedülálló, egész külső felületén zöld mázzal és rátett „sodort” mintával díszített korsót, melynek a lelőhely két, egymástól távol eső részén kerültek elő a darabjai.

SZABÓ LEVENTE

156. Gyál, 7. számú lelőhely

(Pest megye) B, Sza, Kö, Kú, Ú

A lelőhelyen 2003 nyarán 121 őskori, szarmata és kora középkori telepjelenséget tártunk fel. A homokos terület sík jellegét kisméretű, lepusztult, de még ma is érzékelhető kiemelkedések törlik meg, melyek körül a mélyebben fekvő részeken vízzáró rétegek alakultak ki.

Ehhez a sajátos geológiai környezethez alkalmazkodva alakította ki itt élőhelyét a középső bronzkori népesség egy csoportja. Településük ÉNy-i, DNy-i, ÉK-i vége ismert, a DK-i része a felszíni leletek alapján, a

nyomvonalon kívül mintegy 100 méteren keresztül folytatódik. A korszakba sorolható objektumok kivétel nélkül gödrök, melyek területileg két nagyobb csoportban tömörülnek. A köztük lévő üres rész a terület legmagasabb pontja, ahol a felszíni gyűjtés során a leg-sűrűbben fordultak elő cserepek. A látszólagos ellentmondást a homokhát erőteljes eróziójával magyarázhatjuk, melynek során elpusztult a település feltételezhető központja. A gödrök alakja kerek, általában egyenes falúak, aljuk íves profilú, mélységük az említett kiemelkedéstől távolodva nő. A kerámiaanyag szegényes, egy félig megmaradt fülesbögrén, s néhány mészbetétes töredéken kívül érdekességgel nem szolgált. A korszak fémművességének néhány díszítetlen bronzlemeztöredék, illetve egy félbetört fűjtatócső-vég állít emléket. A lelőhelyet a leletanyag alapján a koszideri korszak elé soroljuk.

A szarmata kort három gödör képviselte.

A középkorban egy 2,5×2,5 m alapterületű ház épült a területen, melynek mind a négy fala mentén, annak közepe táján egy-egy cölöplyuk helyezkedett el. A ház belsejében további cölöplyukak és egy munkagödör került elő.

A területen még számos kora újkori árok és 2 bizonytalan korú kút látott napvilágot. A lelőhelyet kétség kívül az őskori település teszi érdekessé, s bár ennek anyaga szegényes, a telep nagy része pedig elpusztult, a földrajzi környezethez való viszonyulása alapján településszerkezeti szempontból figyelemreméltó eredménnyel szolgált.

Munkatársak: Szanyi Brigitta régész, Szászvári Linda, Szöllősi Géza régésztechnikusok.

7A számú lelőhely

Elvégeztük a jelentős mértékben már elpusztult lelőhely szondázását. A szondaárkok által közrezárt terület 20 500 m². Összesen 12 régészeti objektumot találtunk, ezeken a helyeken kisebb felületeket lehumusztunk. A nem túl nagyméretű lelőhelyen főleg árkokat (négy-szögletesek) és néhány kutat találtunk újkori leletanyaggal.

SZABÓ LEVENTE – PÉTERVÁRY TAMÁS

157. Gyál, 8. számú lelőhely

(Pest megye) Kö

A lelőhelyen 2003. augusztus vége és november eleje között egy középkori település feltárásába kezdtünk. Az eddig megkutatott objektumok többsége (63) gödör. Ezek alakja változatos, nagy részük azonban kerek, sekély. Az eddig előkerült kerek kutak függőleges falúak voltak, nagyjából 0,5 m mélységben lekerekített téglalap alakúra szűkülve mélyültek tovább. Területi elhelyezkedésük is figyelemre méltó, egymástól nagyjából 5 m távolságban, egy egyenes vonal mentén helyezkedtek el.

A település házait kis, 2–4-es csoportokba rendeződve találtuk. Az uralkodó széljárásnak megfelelő ÉNy-